

Med støtte fra:

UNDERVISNINGS
MINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Kultur⁺

Godhavnsdrenge

– Skal man undskylde officielt?

Mål

- + Du skal analysere forskellige kilders holdning til officielle undskyldninger og vurdere deres argumenter.
- + Du skal tage argumenteret stilling til officielle undskyldninger.

Forudsætninger

Du skal vide, hvad en officiel undskyldning er.

Baggrund

På Drengehjemmet Godhavn blev der fra 1893 anbragt børn og unge, der var forældreløse eller ikke kunne passe deres skole. I 1960'erne blev drengene udsat for systematiske tæsk, seksuelle overgreb, medicinske forsøg og andre ydmygelser.

I 2005 stiftede flere af de tidligere anbragte gruppen "Godhavnsdrengene" med Poul Erik Rasmussen som talsmand. De kæmpede for at få en undskyldning fra staten, som blev afvist af flere socialministre, bl.a. Karen Ellemann (V) (Socialminister, 2015-16).

I årene 2015-17 forsøgte Godhavnsdrengene via rettens vej at få erstatning og dermed en undskyldning, men tabte, da sagen var forældet. Undervejs blev flere beslutningsforslag om en officiel undskyldning blev stemt ned i Folketinget, og sagen blev diskuteret heftigt i medierne - særligt efter premiere på filmen "Der kommer en dag", som skildrer drengene forhold på Godhavn.

Statsminister Mette Frederiksen (S) gav Godhavnsdrengene en officiel undskyldning i august 2019. Det mødte både bifald og kritik fra de øvrige partier.

Kilderne herunder er taget fra debatten i årene op til undskyldningen og i tiden umiddelbart efter. Vær opmærksom på, at regeringsmagt og ministerposten er skiftet flere gange, mens sagen har kørt.

Karen Ellemann (Foto - Johannes Jansson - norden.org. CC BY-SA 2.5)

Kilde 1: Karen Ellemann, daværende socialminister (V), 2016

"Det giver ikke mening, at den nuværende regering siger undskyld for, hvad der skete under tidligere regeringer for 50-60 år siden. I Danmark har vi domstolene til at fælde dom over de ansvarlige. Kan de ikke det, fordi det er sket for så mange år siden, så har vi historikerne og andre til at hjælpe os med at huske og lære af vores historie. (..) Jeg er bekymret for, hvad en sådan en statslig undskyldning kunne medføre af andre sager. Der er foregået mange ting i historien, som vi ikke er stolte af i dag."

“En undskyldning i Danmark er konkret, og det giver mening, at politikere og administratorer undskylder for overgreb og svigt, de selv har begået. Stedfortræder-undskyldninger, hvor man undskylder på vegne af andre, giver ikke mening. Man kan sige undskyld for det, man selv er ansvarlig for – ikke for, hvad andre har været ansvarlige for. Det kan desuden være med til at skabe grundlag for uoverskuelige erstatningssager, som en minister ikke kan tage ansvaret for. Desuden: Når jeg bliver bedt om en undskyldning for et konkret forhold for 50 år siden, hvem undskylder jeg så på vegne af? Er det på vegne af en tidligere forstander, tilsynet, en tidligere departementschef eller socialminister? Eller var det statens ansvar, og hvem er staten her? Under alle omstændigheder er de mennesker der ikke længere. Der er ikke nogen at føre for retten, og det kan ikke rettes op med en undskyldning fra mig.
(..)
Det gør ondt helt ind i sjælen at se og læse, hvad der skete med Godhavn-drengene. (..) Men vi hjælper ikke ved at sige undskyld på forgængernes vegne. Det gør vi ved at se datidens problemer i øjnene og bestræbe os på, at gøre det bedre i dag.”

Fra: <https://www.berlingske.dk/politik/v-borgmester-sig-nu-undskyld-til-godhavnsdrengene>
og <https://www.berlingske.dk/kommentatorer/derfor-siger-staten-ikke-undskyld>

Kilde 2: Poul Erik Rasmussen, talsmand for Godhavnsdrengene, 2016

“Det er noget pladder. Det er jo ikke Karen Ellemann, der skal undskylde. Hun skal undskylde på statens vegne, fordi hun har magten til at gøre det. (..) Der er mange, for hvem den undskyldning stadig betyder noget. Som en anerkendelse af, at det ikke var os, den var gal med. At det var staten, der svigtede deres tilsyn”.

Fra: <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2016-04-28-godhavns-drengenes-evige-kamp-sig-at-det-ikke-var-os-den-var-gal-med>

Mette Frederiksen (Foto - News Oresund. CC BY-SA 2.0).

Kilde 3: Mette Frederiksen (S), 2016

“Det er ikke rigtigt, når socialministeren [Karen Ellemann] udtaler, at der var tale om en anden tid. Det er vores tid. Alt for mange kender ikke historien. Om drengene fra Godhavn og dem der kom til Sprogø (hvor der lå et hjem for kvinder, red.). I vores samfundsmæssige kollektive erindring har denne skyggeside endnu ikke fået sin plads. Det skal være en del af vores erindring, forståelse og udvikling. Som samfund har vi nu muligheden for at påtage os det ansvar, vi svigtede dengang.

Fra: <https://nyheder.tv2.dk/2016-02-12-flertal-afviser-undskyldning-til-vanroegtede>

**Kilde 4: Mette Frederiksen
(Statsminister, S) i sin officielle undskyldningstale, 13. august, 2019**

”På vegne af vores fortid, på vegne af vores nutid og på vegne af vores fælles fremtid vil jeg gerne se hver eneste af jer i øjnene og sige det eneste rigtige. Undskyld.
Undskyld for den uret, der er gjort imod jer og jeres kære. For dem, der er her, for dem, der var, og for dem, der også følger efter. På vegne af Danmark, undskyld.

(..) Det, I har oplevet, er et af de mørkeste kapitler i vores historie. (..) Vi bliver nødt til at se ind i det mørke kapital, for gør vi ikke det, så magter vi ikke at male vores fremtid lys. (..) Når fortidens tunge baggage i dag slipper taget i jer, så kan I ranke ryggen, løfte blikket og se frem i livet. Og vi andre kan tillade os at se jer i øjnene igen”.

Fra: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/roert-mette-frederiksen-til-godhavnsdrengene-paa-vegne-af-danmark-undskyld>

Kilde 5: Brigitte Jerkel, socialordfører (K), 2019

”Vi kan ikke med nutidens briller undskylde for noget, der er sket i fortiden. Så kan der være mange ting, vi skal undskylde for. (..) Der er ikke nogen tvivl om, at det er ganske forfærdeligt det, som er foregået. Og det gør et stort indtryk at høre om. Men der også nogle, der siger, at det er svært at tage imod en undskyldning fra nogen, som ikke har været en del af det, der skete dengang”.

Fra: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/df-og-k-principielt-forkert-give-en-undskyldning-til-godhavnsdrenge>

Kilde 6: Søren Espersen (DF), 2019

”Jeg synes, det er en forkert beslutning. Man kunne sagtens have imødekommet ønsket på en anden måde end ved at give en officiel undskyldning. Vi er principielt imod at give statsundskyldninger. (..) Der er ikke nogen, der sidder i centraladministrationen, i Folketinget eller i regeringen, der har haft nogen som helst indflydelse på det, der er sket. Vi under bestemt de her mænd det, de ønsker sig, og vi ved, de har været meget igennem, men en stat skal rent principielt ikke sige undskyld for noget, den ikke har haft en del i.”

Fra: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/df-og-k-principielt-forkert-give-en-undskyldning-til-godhavnsdrenge>

Kilde 7: Rasmus Kjeldahl, Direktør for Børns Vilkår, 2019

”Vi ved fra vores arbejde med andre omsorgssvigtete, som er blevet svigtet af myndighederne, at oprejsningen og anerkendelsen af, at det var nogen andre, der svigtete, kan have en terapeutisk effekt, som gør, at man kan lægge det endeligt bag sig og komme videre i sit liv. Og i det her tilfælde har det jo været alt for længe, men det er godt, at det kommer.”

Fra: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/boerns-vilkaar-om-undskyldning-til-godhavnsdrenge-ne-det-faar-enorm-betydning>

Forståelsesspørgsmål

1. Hvad er Karen Ellemanns holdning? Hvilke argumenter bruger hun?
2. Hvad mener Poul Erik Rasmussen og Mette Frederiksen om hendes holdning? Hvilke argumenter bruger de?
3. Hvilke begrundelser for undskyldningen giver Mette Frederiksen i sin tale i 2019?
4. Hvad er Birgitte Jerkels holdning til undskyldningen? Hvilke argumenter bruger hun?
5. Hvad er Søren Espersens holdning til undskyldningen? Hvilke argumenter bruger han?
6. Hvad er Rasmus Kjeldahls holdning til undskyldningen? Hvilke argumenter bruger han?

Analyse

1. Hvad mener Karen Ellemann, når hun siger: "Jeg er bekymret for, hvad en sådan en statslig undskyldning kunne medføre af andre sager. Der er foregået mange ting i historien, som vi ikke er stolte af i dag."? Hvilke "ting i historien" kunne hun henvise til?
2. Se på argumenterne for og imod undskyldningen og inddel dem i forskellige typer. Giv hver type en overskrift – fx: "Man kan ikke give undskyldninger på vegne af andre".
3. Er der en sammenhæng mellem politikernes ideologiske ståsted og deres holdning til undskyldningen?

Problemstilling / diskussion

1. Søren Espersen siger: "Man kunne sagtens have imødekommet ønsket på en anden måde end ved at give en officiel undskyldning". Hvordan kunne man have gjort det?
2. Kan vi ændre fremtiden ved at se på fortiden, som Mette Frederiksen siger?
3. Poul Erik Rasmussen kalder Karen Ellemanns argumenter "noget pladder". Har han ret? Er hans egne argumenter bedre?
4. Er det rigtigt, at det ikke giver mening at give en undskyldning på vegne af andre? Hvorfor / hvorfor ikke?
5. Hvilke af kilderne synes du, argumenterer bedst for deres holdning? (NB! Se på argumenterne – ikke hvem du er mest enig med).
6. Find selv på flere argumenter for og imod at give en undskyldning.
7. Var det rigtigt eller forkert at give Godhavnsdrengene en undskyldning?
8. Hvad er vigtigst – at hjælpe en lille gruppe mennesker terapeutisk med en undskyldning eller at undgå, at staten får en masse erstatningssager?
9. Hvornår skal staten sige undskyld? Opstil kriterier for, hvornår en undskyldning kan gives.
10. Formuler selv andre problemstillinger til emnet.

Produkt – Fakebook-debat

Lav en fiktiv Facebook-opdatering fra en politiker, der er imod undskyldningen. Tilføj kommentarer fra andre, der argumenterer for og imod.

Du kan fx bruge denne hjemmeside:

<https://www.classtools.net/FB/home-page>

Lav derefter en kort fremlæggelse af dit produkt, hvor du forklarer dine valg og sammenhængen med emnet.

Undringsspørgsmål

- + Hvad er det vigtigste i et samfund? Hensynet til små grupper eller det store flertal?
- + Hvilke andre undringsspørgsmål kunne du selv stille til emnet?

Det kan du også gøre

- + Undersøg andre sager, hvor der også har været ønske om en officiel undskyldning, fx Sprogø-pigerne eller Grønlandsbørnene. Lav samme produkt til dem.
- + Se filmen: "Der kommer en dag" og arbejd med Filmcentralens undervisningsmateriale: <https://filmcentralen.dk/grundskolen/undervisning/der-kommer-en-dag>

For billederne gælder følgende licenser:

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/deed.da>

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5/deed.da>